

LISTY

skřítko Lískáčka pro rodiny s dětmi

List 21/2016 - ÚNOR

Líska

Lískáčkovo
únorové
téma:

Houby v zimě

Co nás čeká:

- **Hurá na houby** (pro děti od 0 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita venku, délka dle potřeby)
- **Otisky výtrusů** (pro děti od 4 let, ve spolupráci s rodiči, uvnitř, délka dle potřeby)
- **Vaříme pindruše** (pro děti od 3 let, ve spolupráci s rodiči, aktivita uvnitř, cca 35 minut)

Příběh
s Lískáčkem:

Netradiční houbaření

Byla sobota a Tomáš s Jitkou zrovna snídali chléb s máslem, medem a bylinkový čaj. Venku svítilo sluníčko a zimní příroda lákala k venkovním hrám. Po snídani se objevil Lískáček a všichni tři vyrazili ven. Šli se podívat do lesa ke krmelci. Nedávno tam přinesli mrkev a tašku kaštanů, a tak se chtěli podívat, jestli už to zvířátka snědla.

Cestou hráli různé hry a náramně se bavili. Jejich nejoblíbenější hra je schovávaná. První začínal Tomáš. Stál na místě a počítal. Při počítání měl zavřené oči a snažil se poslouchat, kam jeho kamarádi utíkají. Jakmile napočítal do desíti, otevřel oči, pozorně se díval kolem sebe a hledal schované kamarády. Jako první uviděl Jitku, která se schovávala za vysokou borovicí. Zavolal její jméno a místo, kde je schovaná. Pak počítala Jitka, které se podařilo najít Lískáčka. Do třetice počítal Lískáček. Na schovku hráli, dokud nepřišli až ke krmelci.

U krmelce zjistili, že zvířátka všechny dobroty už snědla. Prohlédli si stopy, která tu zanechala. Zjistili, že ke krmelci nejvíc chodí srnky, zajáci a bažanti. Protože měli do oběda ještě hodně času, rozhodli se, že si zahrají na stopaře a zkusí stopovat podle stop jako praví indiáni. Vybrali si stopy srny a vyrazili. Stopa je vedla nejprve k blízkému potoku, chvíli šla podél něho a pak zabočila do houští. Kamarádi šli za sebou a snažili se stopu neztratit.

„Našel jsem poklad!“, najednou z ničeho nic zvolal Tomáš. „Co jsi našel? Ukaž mi to,“ ptala se Jitka a zvědavě se dívala na Tomáše. „Podívejte. Našel jsem tu peněženku.“ Tomáš se otočil a ukázal peněženku, kterou našel ležet u pařezu. „To je divné. Kde se tady vzala?“, zamyšleně hleděla na peněženku Jitka. „Asi ji tu ztratil nějaký houbař,“ prohlásil Lískáček. „Teď v zimě? Na houby se chodí v létě,“ nesouhlasil Tomáš. „Co s ní uděláme?“, zeptala se Jitka. „Necháme si ji. Je to náš poklad“, prohlásil Tomáš. „Ale Tomáši, to přece nejde. Někdo ji určitě bude hledat“, zamračila se na Tomáše Jitka. „Podíváme se dovnitř. Třeba tam bude napsané, komu patří“, navrhl Lískáček.

Peněženku společně otevřeli a prohlédli. Našli tam trochu peněz, nějaké lístečky, ale žádné jméno, jen fotografii pejska. „Tak to nám moc nepomohlo“, řekl zklamaně Tomáš, „co teď?“ „No zaneseme ji třeba panu starostovi. Ten tu zná každého a určitě bude vědět, komu peněženka patří“, navrhl Lískáček. „To je dobrý nápad“, souhlasily děti. A tak se společně vydali do vesnice.

Cestou zpět už spěchali a nikde se nezastavovali. Najednou uviděli v lese pána s košíkem, který se stále ohýbal k zemi a něco hledal. Zastavili se a chvíli ho pozorovali. „Co tady asi hledá?“, zeptala se Jitka. „Třeba hledá tu ztracenou peněženku“, odpověděl Tomáš. „Pojďme se ho zeptat. Třeba mu můžeme pomoci“, navrhl Lískáček. A tak se za ním rozeběhli.

„Dobrý den, můžeme vám nějak pomoci?“, zeptali se všichni naráz. „Dobrý den, děti“, odpověděl pán s košíkem. „To víte, že mi můžete pomoci. Vyrázil jsem dneska na houby, ale cestou jsem někde ztratil peněženku. Jenže už si ani nepamatuju, kde jsem všude chodil a les je tak veliký“, odpověděl pán a rozhodil rukama. „Jejda. A neměl jste v té peněžence malou fotografii pejska“, vyhrkla Jitka. „Měl. Jak to víš?“, podivil se pán. „No, my jsme totiž našli u pařezu za krmelcem peněženku, a právě ji neseme do vesnice“, odpověděl Tomáš a už peněženku vyndával z kapsy u bundy a podával pánovi. „Děti, vy jste mi udělaly takovou radost. Jste hodné, že jste nesly peněženku vrátit. Za to si zasloužíte odměnu. Dám vám nějaké moc dobré čerstvé houby do polévky“, s radostným úsměvem děkoval pán. „Čerstvé houby do polévky? Ale vždyť žádné nerostou. Je zima“, podivoval se Tomáš. „Ale rostou. To byste se divily, co roste různých hub. Stačí se pořádně dívat kolem sebe“, odpověděl pán. „Jé, já bych také chtěla nějaké vidět a nasbírat. V zimě jsem ještě na houbách nebyla“, prohlásila Jitka. „Rád bych vám je ukázal, ale teď už musím spěchat domů. Už mě čekají. Ale můžeme se domluvit. Znáš vaší babičku. Odpoledne se stavím a domluvíme se s ní, kdy bychom mohli vyrazit na objevnou výpravu za zimními houbami“, navrhl pán. Všichni s nadšením návrh přivítali.

A tak se stalo, že druhý den odpoledne vyrazili na společnou výpravu za zimními houbami. A našli jich opravdu hodně. Dokonce nasbírali hlívu ústříčnou na omáčku, na které si potom všichni opravdu pochutnali.

Lískáčkovo
bádání:

Hurá na houby

Věk: od 0 let ve spolupráci s rodiči

Místo: venku

Pomůcky: atlas hub, lupa, tužka, zápisník

Motivace: Věřili byste, že v i zimě můžete sbírat houby? Kupodivu je to možné. Hub v zimě roste celkem dost a některé z nich jsou i jedlé. Nejznámější z nich, která často bývá součástí asijské kuchyně, je houbička zvaná ucho Jidášovo. Název této houbičky neklame. Opravdu vypadá jako ucho, vyrůstající z větví bezu černého. Ale hub můžete najít daleko víc.

Postup:

Vypravte se na objevnou výpravu za zimními houbami. Bude to pro vás taková pátrací hra, protože zimní houby jsou často nenápadné, buď svou barvou, nebo maličkostí. Abyste je objevili, musíte sejít z cest a podívat se do míst, kde přes léto bývají houštiny, neprostupné porosty kopřiv, hromady napadaných větví či listů. Ale nehledejte houby, vypadající jako dobře známé hříby. Houby, které naleznete, budou mít často velmi zvláštní tvary plodnic. Nejsnáze naleznete různé dřevokazné houby z okruhu chorošů. Ty každý zná, ale když se budete kolem sebe dívat pořádně, můžete objevit houbičky jako ucho Jidášovo nebo rosolovku. Na zemi se na vás může červeně smát ohnivec. Čím pečlivěji budete pátrat, tím více roztodivných hub naleznete.

Jakmile se vám podaří najít nějakého zástupce z říše hub, prohlédněte si ho pořádně lupou. Můžete si namalovat i obrázek do zápisníku a zkusit si určit název houby podle atlasu. Pokud budete mít odvahu a hlavně jistotu, že je houba jedlá, můžete si ji i vzít domů a doma ji přidat třeba do polévky.

Trocha teorie:

Zimní houby nalezneme nejčastěji ve vlhkých listnatých lesích, na pařezech nebo v okolí potoků a řek. Jsou velmi často vázané na mrtvé a rozkládající se dřevo. Mají velmi často zvláštní názvy a ještě divnější tvar. Některé jsou jedlé, avšak často bychom to o nich ani neřekli. A s kým se tedy můžeme potkat? Z nejedlých hub je to třeba dřevnatka parohatá, outkovka pestrá, ohnivec rakouský, kráterokrčka třešňová nebo šřavnatka pomrazka. Z jedlých druhů se můžeme setkat s rosolovkou mozkovitou, penízovkou sametonohou, uhem Jidášovým, hlívou ústřičnou nebo třepenitkou makovou.

Zimním houbám menší mrazy neublíží a v pořádku je přečkají (nezmrznou). Pokud ale přemrznou, tak je již nesbíráme. Raději počkáme, až vyrostou nové plodnice.

Lískáčkův
pokus:

Otisky výtrusů

Věk: od 4 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř

Pomůcky: zralá plodnice lupenité houby (dle možností: žampion nebo jiná lupenitá houba z lesa), nůž, tmavý nebo světlý papír, sklenice na přiklopení plodnice, lak na vlasy nebo bezbarvý lak ve spreji

Motivace: Houby se rozmnožují pomocí výtrusů, které vypadávají z jejich plodnic. Jsou tak malé, že si jich běžně nevšimneme, ale pokud necháme delší dobu klobouk houby ležet na novinách či stole, uvidíme, že se pod ní objeví poprašek. To jsou právě již zmíněné výtrusy. Podle mikroskopických rozborů výtrusů lze přesně určit, o jakou houbu se jedná. My ale nebudeme výtrusy mikroskopovat. Spíše si z nich vytvoříme malé umělecké dílo.

Postup:

1. Vezmeme zralou rozevřenou plodnici žampionu či jiné houby. Plodnice nesmí být plesnivá ani mokrá. Opatrně nožem z plodnice odkrojíme nohu.
2. Plodnici položíme lupeny na papír. Papír je opačné barvy, než je barva lupenů (u světlých lupenů je tmavý a naopak). Poté přiklopíme sklenicí, aby plodnice nevysychala, a uložíme na dobře větrané místo.
3. Houbu necháme ležet tak dlouhou, dokud se na papíře nevytvoří obrazec z výtrusů. Potřebná doba závisí na zralosti plodnice. Čím je plodnice zralejší, tím kratší doba bude potřeba.

4. Nakonec sklenici odstraníme a nadzdvihneme klobouk. Pod ním uvidíme obrazec z výtrusů. Ten můžeme zafixovat lakem na vlasy nebo bezbarvým lakem ve spreji. Necháme pořádně proschnout.
5. Výsledný obraz opatříme názvem houby a můžeme si ho vystavit, nebo ho založit do desek.

Trocha teorie: Výtrusy jsou jednobuněčné útvary, pomocí nichž se houby rozmnožují. Mezi jednotlivými druhy se liší barvou i tvarem. Každá plodnice vytváří ohromné množství výtrusů. Například plodnice muchomůrky červené o průměru 13 cm vyprodukuje 3 – 3,5 miliardy výtrusů. Přemnožení hub nám ale nehrozí, protože výtrusy mají velmi malou klíčivost. Zajímavý je i fakt, že u jednotlivých druhů hub dochází k uvolňování výtrusů v určitém čase. Kupříkladu lesklokorka ploská uvolňuje nejvíce výtrusů mezi 4 – 6 hodinou ráno.

Tip: Podobným způsobem si můžeme vytvořit i sbírku výtrusů různých druhů hub.

Lískáčkovo
tvoření:

Vaříme pindruše

Věk: od 3 let ve spolupráci s rodiči

Místo: uvnitř

Pomůcky: vejce uvařené na tvrdo, nožik, talířek, pár snítek kadeřavé petrželky, rajče nebo paprika, máslo, pracovní podložka

Motivace: I když venku žádné houby nenajdeme, můžeme si snadno vyrobit pindruše. Pozor! Tyto houby jsou jedlé, i když mají tak divný název.

Postup:

1. Nachystáme si vejce uvařené na tvrdo, nožik, talířek, pár snítek kadeřavé petrželky, rajče nebo papriku, máslo, pracovní podložku.
2. Vajíčka oloupeme, omyjeme od zbytku skořápek a odkrojíme spodní tupější část, aby vajíčko stálo.

3. Rajče rozkrojíme.

4. Vybereme vnitřek rajčete a tím vytvoříme budoucí klobouk pindruše.

5. Pokud vyrábíme pindruši z papriky, odkrojíme paprice špičku a vydlabeme z ní semínka.

6. Na talířek naskládáme snítky kadeřavé petrželky, postavíme vajíčka, a na ně přiděláme klobouky.

7. Nakonec klobouky ozdobíme kousky másla.

8. Pindruše jsou hotové.

Pochlub
se Lískáčkovi:

Jak to dopadlo?

Stalo se vám něco zajímavého? Chcete se ještě na něco zeptat? Pište Lískáčkovi na adresu Liskacek@post.cz. Už se moc těší. A také nám můžete napsat, jaké téma byste v našich listech uvítali.

Lískáčkovo
opakování:

Zkuste si odpovědět

- Rostou houby v zimě?
- Jaké houby bychom mohli v zimních měsících najít?
- Znáte nějakou zimní houbu, která je jedlá?
- Kde nejčastěji můžeme v zimě houby spatřit?
- Co to jsou spory?
- Jak se rozmnožují houby?
- Co je to pindruše?

Sestavila: Lenka Pavelčíková
odborná spolupráce: Iva Koutná